

Fra: Ordførere for Oslofjorden

Til: Statsråd Espen Barth Eide, Klima- og miljødepartementet

Notat:

Statsbudsjettet 2023

Det haster med tiltak og investeringer for en frisk Oslofjord

Oslofjorden har fått mye oppmerksomhet de siste årene. Det skyldes fjordens store verdi for befolkningen og at fjordens marine miljø viser klare tegn på et økologisk sammenbrudd.

Vi ber om at følgende tiltak prioriteres:

- Statsforvalterne i Vestfold/Telemark, Viken og Innlandet må settes i stand til å gjennomføre et investeringsprogram for opprustning og nitrogenrensing i avløpssektoren på Østlandet. Parallelt med nødvendig pålegg til kommunene må det etableres en statlig tilskuddsordning tilsvarende 25% av investeringskostnadene.
- Ny vannbesparende avløpsteknologi må stimuleres i nye utbygginger.
- Forbud mot tømning av båtkloakk i sjøen må vedtas senest i 2023 og staten må støtte kommunene med etablering av tømmestasjoner i båthavnene, slik at dette er på plass innen 2024.
- For å få bukt med bl.a. for omfattende høstpløying, mangel på grønne soner langs bekker og vassdrag og avrenning av næringssalter og leirmasser, må det tas i bruk forskrifter. Tilskuddene til miljøtiltak i jordbruket må økes.
- Arbeidet med etablering av bevaringssoner (jf. statsbudsjettet for 2022) må startes opp hos statsforvalterne i samarbeid med Fiskeridirektoratet, senest i 2023.
- Arbeidet med å få kommersiell tilgang på nedbrytbare fiskeredskaper, opprydding i tapt fiskeredskap og annet marint avfall må videreføres.
- Forslagene til konkrete tiltakspunkter og anbefalinger i helhetlig plan for Oslofjorden følges opp.

En historie om forsømt vannressursforvaltning

Oslofjorden har fått sterk oppmerksomhet de senere årene. Det skyldes fjordens store verdi for store, tett befolkede områder, og at fjordens marine miljø viser klare tegn på et økologisk sammenbrudd.

Oslofjorden er dessverre blitt historien om en vannressursforvaltning som har kommet i skyggen av andre politiske saker. Det er nå store etterslep for å komme ajour med miljøinvesteringer i vann- og avløpssektoren, og i landbruket.

Vassdragene og kystområdene våre er en svært viktig framtidsressurs og må prioriteres.

Oslofjordens verdi, stort folkelig engasjement

De marine nasjonalparkene i Oslofjorden (Færder og Ytre Hvaler) har bidratt til et sterkt miljøengasjement for fjorden i befolkningen. Dette ga også opphav til store forskningsbaserte prosjekter for å styrke kunnskapsgrunnlaget for fjorden (bl.a. Frisk Oslofjord og Krafttak for kysttorsken). Det folkelige engasjementet var også opphavet til Helhetlig plan for Oslofjorden.

En samfunnsøkonomisk analyse fra 2019 (Helhetlig plan for Oslofjorden) anslår at fjorden samfunnsøkonomiske verdi kan være i overkant av 30 mrd. per år.

Oslofjorden, øyeåpner og pilotområde

Engasjementet rundt Oslofjorden har bidratt sterkt til å sette nytt fokus på en forsømt vannressursforvaltning.

Det sterke fokuset i mediene, politikken og forvaltningen, forskningsmiljøene og miljøorganisasjonene har nå gjort Oslofjorden til et nasjonalt og internasjonalt pilotområde for restaurering av marin natur og fiskeressurser. Dette gir håp for fjorden. Dessuten vil erfaringene fra Oslofjorden ha stor interesse på andre deler av kysten vår, og rundt Skagerak og Kattegat.

En restaurering av Oslofjorden vil kreve tiltak og betydelige investeringer

En restaurering av Oslofjorden vil kreve betydelige investeringer og at staten går inn i en pådriverrolle.

- **Statlig koordinering**

Den pådriverfunksjonen som nå etableres i Miljødirektoratet og hos berørte statsforvaltere er svært nødvendig. Dette må omfatte Vestfold/Telemark, Viken og Innlandet.

- **Investeringssetterslep i avløpssektoren må rettes opp. Pålegg fra statsforvalterne om økt rensning må kombineres med en statlig tilskuddsordning.**

Avløp

Nasjonalt har organisasjonen Norsk Vann beregnet at det er et nasjonalt investeringssetterslep innen vann og avløp på drøye 300 mrd. En stor del av dette etterslepet er knyttet til områdene som drenerer til Oslofjorden (Østlandet). Utfordringene er knyttet til dårlig kvalitet på ledningsnett og mangelfull rensning, særlig nitrogen.

På 1980 og 90 tallet ble det investert mye i bygging av renseanlegg, men de aller fleste anleggene har ikke nitrogenrensing. Parallelt med pålegg fra fylkesmennene ga staten den gang et investeringsstilskudd på 25 % av kostnaden. Det var viktig for å få fart på arbeidet. Kommunene har i dag en rekke store utfordringer. For å motivere og for å få til en felles satsning på avløpssystemene de neste 5-10 årene, må staten etablere en øremerket tilskuddsordning for kommunene, i likhet med det som skjedde på 80 og 90 tallet. Parallelt med dette må Miljødirektoratet gi felles føringer for statsforvalternes rensepålegg til kommunene og næringslivet.

Båtkloakk

Forbud mot tømning av båtkloakk i sjøen må vedtas senest i 2023 og staten må støtte kommunene med etablering av tømmestasjoner i båthavnene, slik at arbeidet er fullført innen 2024.

Ny teknologi

Avløpsutfordringene rundt fjorden skyldes bl.a. befolkningsveksten. I dag finnes vannbesparende teknologi basert på vakuumpoletter som langt på vei eliminerer utslipp av næringsalter til vann. Dette vil også på sikt kunne gi betydelig reduksjon i kommunens mest energi -forbrukende sektor. Vannbesparende teknologi er vel kjent i entreprenørbransjen og er allerede tatt i bruk. I cruiseskip har denne teknologien vært benyttet lenge. For nye utbygginger bør denne teknologien stimuleres, gjerne gjennom Helhetlig plan for Oslofjorden.

- **Redusert avrenning fra landbruket, miljøinvesteringene må økes**

Forskrifter må tas i bruk for bl.a. å få bukt med fortsatt for omfattende høstpløying og mangelfulle grønne buffersoner soner langs bekker og vassdrag.

Tilskuddsordningene i jordbruket er for små sett i forhold til miljøutfordringene i sektoren. Hvis det ikke gjøres noe her, vil det bli vanskelig å få til forbedringer i Oslofjorden, tatt i betraktning at utslippene fra jordbruket er en enda større forurensningskilde enn kommunale utslipp.

I jordbruket har tiltak i svært stor grad vært basert på frivillighet, i motsetning til kommunene og industrien der tiltakene er gjennomført med pålegg etter forurensningsloven. Erfaringene med frivillighet er blandet og det har ikke vært stor framgang i arbeidet med å redusere forurensningene. Det er nå en utbredt oppfatning at man også i jordbruket må ta i bruk juridiske virkemidler.

- **Bevaringssoner, styrking av fiskeressurser og biologisk mangfold**

Det er stor enighet om at svekkelse av miljøtilstanden er en sentral forklaring på fiskens tilbakegang i Oslofjorden. Men nasjonal og internasjonal forskning har de senere årene blitt mer og mer tydelig på at overbeskatning av fiskeressursene også har spilt en sentral rolle.

De siste 15 årene har vi fått erfaring med at vernetiltak har gitt et sterkt oppsving i hummerbestanden i vernesonene og tiliggende områder. Dette er et viktig bidrag til å kunne fortsette dette høyt verdsette fisket. Forskningen viser at dette ikke bare gjelder hummer. Det vitenskapelige grunnlaget for det såkalte Havpanelet, peker på at periodevis «hvile» fra beskatning er viktig for å gjenoppbygge fiskeressurser og robuste marine økosystemer.

- **Marint avfall, miljøgifter og tapt fiskeredskap**

Videre arbeid med å få kommersiell tilgang på nedbrytbare fiskeredskaper og opprydding i gammel tapt fiskeredskap og annet marint avfall må prioriteres.

Enkelte fjordarmer har for høyt innhold av miljøgifter. Arbeidet med å rydde opp i gamle utslipp og restaurering av sjøbunn ved gammel industri og båthavner må videreføres.

Horten/Færder, 20.01.22

Ordførere for Oslofjorden, ved initiativtakerne Jon Sanness Andersen og Are Karlsen

På vegne av samtlige ordførere, fylkesordførere og byrådsledere i virkeområdet for «Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv».

Anne Rygh Pedersen, ordfører i Tønsberg kommune
Anne-Kari Holm, ordfører i Halden kommune
Are Karlsen, ordfører i Horten kommune
Bjørn Ole Gleditsch, ordfører i Sandefjord kommune
Cathrine Kjenner Forsland, ordfører i Nesodden kommune
Elin Gran Weggesrud, ordfører i Holmestrand kommune
Erik Bringedal, ordfører i Larvik kommune
Grunde W. Knudsen, ordfører i Kragerø kommune
Gunn Cecilie Ringdal, ordfører i Lier kommune
Hallgeir Kjeldal, ordfører i Bamble kommune
Hanne Opdan, ordfører i Nordre Follo kommune
Hanne Tollerud, ordfører i Moss kommune
Hans Kristian Raanaas, ordfører i Frogn kommune
Hedda Foss Five, ordfører i Skien kommune
Jon Sanness Andersen, ordfører i Færder kommune
Lene Conradi, ordfører i Asker kommune
Lisbeth Krog, ordfører i Bærum kommune
Marianne Borgen, ordfører i Oslo kommune
Mona Vauger, ordfører i Hvaler kommune
Monica Myrvold Berg, ordfører i Drammen kommune
Ola Nordal, ordfører i Ås kommune
Raymond Johansen, byrådsleder i Oslo kommune
René Rafshol, ordfører i Råde kommune
Robin Kåss, ordfører i Porsgrunn kommune
Roger Ryberg, fylkesordfører i Viken fylkeskommune
Sindre Martinsen-Evje, ordfører i Sarpsborg kommune
Siri Martinsen, ordfører i Fredrikstad kommune
Terje Riis-Johansen, fylkesordfører i Vestfold og Telemark fylkeskommune
Tom Anders Ludvigsen, ordfører i Vestby kommune

Kontaktinformasjon

Are Karlsen
E-post: are.karlsen@horten.kommune.no
Telefon: 911 37 727

Jon Sanness Andersen
E-post: jon.sanness.andersen@faerder.kommune.no
Telefon: 906 90 389